

УДК 37.01; 374.1; 378.

І. В. Книш

кандидат філософських наук, доцент кафедри ДПД та українознавства
Сумського національного аграрного університету, м. Суми, Україна.

Телефон: +380664568752

Е-mail: knysh_sumy@mail.ru

Н. В. Кочубей

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри менеджменту
та інноваційних технологій соціокультурної діяльності Національного
педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Телефон: +380503029563

Е-mail: n.v.kochubey@ua.fm

ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТАНОВЛЕННІ НОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Анотація. З'ясовано, що на сучасному етапі розвитку освіти в Україні склалися дві освітні парадигми, а саме: off-line освіта як система й on-line освіта як мережа, зазначені їх переваги та недоліки. Проаналізовано сучасні інноваційні техніки та методики, які використовуються у цих освітніх парадигмах. Обґрунтовано, що поняття та процеси, які розглядаються у медичній етиці та деонтології (егогенія, егротогенія, ятрогенія) подібні до освітніх, які відбуваються у системах: «Учитель (Викладач) – Учитель (Викладач)», «Учитель (Викладач) – Учень (Студент)» і «Учень (Студент) – Учень (Студент)». Доведено, що власне освіта як система зумовила появу нової вітчизняної парадигми освіти, яка формується на межі off-line освіти як системи й on-line освіти як мережі.

Ключові слова: освіта, on-line освіта як мережа, off-line освіта як система, нова парадигма освіти, інновація, егогенія, егротогенія, ятрогенія, «Учитель (Викладач) – Учитель (Викладач)», «Учитель (Викладач) – Учень (Студент)» і «Учень (Студент) – Учень (Студент)», структурування тексту у вигляді

таблиць, TASC-аналіз, Fishbone, стратегія «INSERT», Cinquain, Coaching, SWOT-аналіз, гейміфікація, інкапсуляція, графікація, фрагментація мереж, LMS-менеджмент, тренінг-системи, треки, хмарні технології.

УДК 37.01; 374.1; 378.

Inna Vasilivna Knysh,

PhD, associate professor of the Faculty of State Law and Ukrainian Studies,

Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine

Natalia Vasilivna Kochubey

Doctor of Philosophy, Professor, Head of the Department of Management and

Innovative Technologies of Social and Cultural activities of

National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Ukraine

CREATIVE POTENTIAL OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN A NEW EDUCATIONAL PARADIGM

Abstract. *It has been concluded that two educational paradigms have been established at the current stage of the development of Ukrainian education, namely, off-line education as a system and on-line education as a network; their advantages and disadvantages have been outlined. Modern innovative techniques and methods which are used in these educational paradigms have been analyzed. Concepts and processes of medical ethics and deontology (egogenesis, aegrotogenesis, iatrogenesis) proved to be similar to educational ones which are characteristic of the systems: «Teacher (Professor) – Teacher (Professor)», «Teacher (Professor) – Pupil (Student)» and «Pupil (Student) – Pupil (Student)». It has been grounded that education as a system predetermined the emergence of a new national paradigm of education that is being formed at the juncture of off-line education as a system and on-line education as a network.*

Key words: *education, on-line education as a network, off-line education as a system, a new paradigm of education, innovation, egogenesis, aegrotogenesis,*

iatrogenesis, «Teacher (Professor) – Teacher (Professor)», «Teacher (Professor) – Pupil (Student)» and «Pupil (Student) – Pupil (Student)», table structuring of the text, TASC-analysis, Fishbone, INSERT strategy, Cinquain, Coaching, SWOT-analysis, gamification, encapsulation, graphication, fragmentation of networks, LMS-management, training systems, tracks, cloud computing.

Сучасне суспільство потребує якісної освіти, яка спроможна забезпечити потреби споживача та виробника матеріальних і духовних благ, що неухильно зростають. Перехід до інформаційного суспільства кардинально змінює становище освіти. Одним з провідних критеріїв щодо впровадження інноваційних технологій у освітній процес стає зміна психологічного, соціального, морального, економічного, політичного, юридичного та ін. статусу самих Учнів (Студентів). Як зазначає Р. Рабінович [11], на постнекласичному етапі розвитку освіти та виховання склалися дві освітньо-виховні парадигми: off-line та on-line. Off-line парадигма, на нашу думку, співпадає з тією парадигмою освіти та виховання, яка характерна для розгляду освіти та виховання як системи, а on-line – для розгляду освіти та виховання як мережі. Як зазначають більшість Учителів (Викладачів), Учням (Студентам) стає нецікаво і навіть важко сприймати та засвоювати матеріал, якщо його подано у застарілій «off-line освіта як система» формі та нав'язано Учневі (Студентові) Учителем (Викладачем). Крім того, самі Учні (Студенти) стають неуважними, неслухняними, неконтрольованими, швидко втомлюються, вередують тощо.

Водночас у «off-line освіти як системи» є й позитивні моменти: загальна й обов'язкова для всіх система освіти з єдиним навчальним планом і програмами; систематичність і логічність у викладі матеріалу, що сприяє дисциплінованості. Проте класна-урочна система позбавляє особу можливості вільно розпоряджатися своїм часом; нав'язує та підпорядковує знання, значно зменшує ініціативність; готує людину-гвинтика внаслідок економіко-політичної необхідності, тому що розвиненій промисловості потрібні не самостійні працівники, а інструменти для отримання прибутків, які мають бути

пунктуальними, слухняними, пасивними та готовими сприймати своє неблагополучне становище як належне. При цьому Учителі (Викладачі) приходять до висновку, що настала нагода змінити застарілі методи навчання на нові.

On-line освіта як мережа, навпаки, сприяє свободі вибору, розвитку ініціативності, когнітивної сфери, розширює межі спілкування, привчає людину до самоосвіти впродовж усього її життя. І тут стає очевидним теоретико-методологічний дисбаланс, що змушує фахівців з різних галузей налагоджувати взаємозв'язки між ними та шукати шляхи виходу з кризи. Одним із таких шляхів, на наше переконання, може стати впровадження у навчальний процес нових технологій, методів і методик.

Саме тому важливе місце серед ключових компетентностей Учителя (Викладача), розвитку й удосконаленню яких приділяється особлива увага, посідає компетентність, пов'язана з його інформаційною та комунікаційною діяльністю. При цьому інформаційно-комунікаційні технології виступають **як система** теорій, ідей, засобів і методів організації освітньої діяльності, скерованих на ефективне розв'язання проблем, що охоплюють усі аспекти засвоєння знань і формування практичних умінь і навичок; вони спонукають до неперервної самоосвіти, а сам процес навчання дає можливість оцінити практичні результати, **так і мережа**, складовими якої є учасники освітнього процесу (Учителі (Викладачі) й Учні (Студенти)).

Уважаємо за доцільне зазначити, що у вітчизняному освітньому і науково-дослідницькому дискурсі проблема інноваційних методів навчання залишається однією з найбільш актуальних. Іншим нагальним питанням є проблема співіснування двох освітніх парадигм: off-line освіти як системи й on-line освіти як мережі. Розглянемо більш докладно, які саме сучасні інноваційні технології використовуються в них.

У сучасній off-line освіті як системі Учителі (Викладачі) застосовують такі інноваційні методи та методики розвитку когнітивної сфери Учні (Студентів), як: структурування тексту у вигляді таблиць, TASC-аналіз, Fishbone, стратегія

«INSERT», Cinquain, coaching тощо. Про них уже йшлося у наших попередніх публікаціях [5, 6].

Розглянемо, які сучасні інноваційні технології впроваджуються у освітній процес у on-line освіті як мережі.

Мережні технології – сучасний напрям інформатизації суспільства, загалом й освіти, зокрема, що бурхливо розвивається. Найбільшою глобальною мережею, що об'єднала тисячі регіональних і корпоративних мереж світу, є Internet – сукупність різних складників: електронна пошта, електронні підручники, словники, довідники, енциклопедії, телеконференції й навіть чати, блоги, Вікі-Вікі тощо. Вона виникла на основі ARPANET (the Advanced Research Projects Agency Network – за назвою агенції-розробника) й бурхливо розвивалася до початку 80-х років XX ст. завдяки підключенню локальних мереж навчальних закладів і науково-дослідних установ. Остаточний перехід до технології сучасної мережі Internet відбувся у січні 1983 р., коли для обміну інформацією вперше було прийнято протокол NCP/IP (Transmission Control Protocol / Internet Protocol) – сукупність стандартів для обміну інформацією [1, с. 9].

Оцифровуючи on-line інформацію, ми можемо покращити якість off-line освітньої парадигми. При цьому можна використовувати такі методи та методики: гейміфікацію процесу сприйняття; графікацію – відновлення процесів з увагою; інтерактивність; інкапсуляцію – побудову нейронних зв'язків; фрагментацію мереж (побудова штучного інтелекту); LMS-менеджмент; концепцію тренінг-систем і треків у освіті тощо. Більш детально ми розглядали їх у попередніх публікаціях [5, 6], наразі ж наведемо приклад використання хмарних технологій.

Хмарні технології (Cloud Technology) — це технології, які дають користувачам Інтернету доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і такого програмного забезпечення, як on-line-сервіси [14]. Використання хмарних технологій у навчанні має ряд переваг: економія засобів на придбання програмного забезпечення (використання технології Office Web Apps (Office

on-line)); зменшення потреби в спеціалізованих приміщеннях; виконання багатьох видів навчальної роботи, контролю й оцінювання on-line; економія дискового простору; антивірусна, безрекламна, антихакерська безпека та відкритість освітнього середовища для Вчителів (Викладачів) і Учнів (Студентів); можливість повторно переглянути урок удома, виконати домашнє завдання, не відставати від програми під час відсутності в навчальному закладі, користуватись on-line-перекладачем, проходити on-line тестування; спілкування в соціальних мережах за допомогою форумів; користування віртуальними бібліотеками, колекціями відеоуроків. Приклади використання хмарних технологій: Office Web Apps-додатки (Office 365); електронні журнали та щоденники (<http://shodennik.ua/>); on-line-сервіси для навчального процесу, спілкування, тестування; системи дистанційного навчання, бібліотека, медіатека; сховища файлів, спільний доступ (Dropbox, SkyDrive) і робота; відеоконференції; електронна пошта; сервіси Google Apps; користування безкоштовними хмарними серверами тощо.

Звичайно, нові хмарні технології мають і ряд недоліків: конфіденційність (дані, які передаються за допомогою хмарного сховища, можуть бути перехоплені хакерами); якість інтернет-підключення; проблема дієздатності апаратної інфраструктури тощо.

Таким чином, інноваційні технології мають створити новий експериментальний простір, де Вчителі (Викладачі) та розробники освітніх технологій зможуть апробувати новий педагогічний і методологічний інструментарій, включаючи автоматичне оцінювання, інтерактивні симулятори й освітні ігри. Про це свідчить і виступ міжнародного радника з питань систем освіти та інновацій К. Робінсона на TED Talks: «Усі сучасні системи освіти перебувають на етапі реформування, але цього недостатньо, реформа нині вже не є дієвою, бо вона покликана вдосконалити модель, яка не працює. Нам потрібна не еволюція, а революція в освіті. Система має втілитись у щось нове» [12]. І цим новим, на нашу думку, має стати нова парадигма освіти як унаочнення концепції навчання впродовж усього життя (Life Long Learning).

Потрібно зазначити, що на сучасному етапі розвитку України через складне економічне становище, пов'язане із занепадом економіки та сільського господарства (промисловість і аграрний сектор уже не потребують великої кількості освічених кадрів), виникла криза всієї освітньої системи, яка призвела до скорочення штатів і кількості спочатку загальноосвітніх, а згодом і вищих навчальних закладів. Тому з огляду на необхідність розвитку актуалізується проблема пошуку альтернативних методик і технік викладання матеріалу, що сприятимуть реалізації творчого потенціалу в умовах жорсткої конкуренції між викладачами.

У процесі активного та цілеспрямованого розвитку творчого потенціалу соціального суб'єкта пріоритетна роль належить саме культурі, освіті та вихованню. Прикро зазначати, але пошуки творчої складової навчально-виховного процесу ще не стали нормою в навчальних закладах. Власне стратегія розвитку держави спонукає до дій, і саме проблема творчості вже сьогодні стає провідною у філософії освіти та виховання.

У наведеній нижче таблиці ми спробували узагальнити уявлення про те, яким чином інноваційні технології та творчий потенціал Учителів (Викладачів) впливають на становлення нової освітньої парадигми з позицій: «Учитель (Викладач) – Учитель (Викладач)», «Учитель (Викладач) – Учень (Студент)» і «Учень (Студент) – Учень (Студент)».

	On-line освіта як мережа	Нова освітня парадигма	Off-line освіта як система
Методологія та методи	Дозволяють змінювати освітні та виховні парадигми сприйняття з боку користувача	Мультиваріантні, трансдисциплінарні методи, методики та технології сприятимуть становленню нової парадигми освіти (Life Long Learning)	Не можуть швидко та остаточно змінювати освітні та виховні принципи: малий часовий контакт із групою користувачів; незначна чисельність користувачів
Гносеологічні передумови	Здатні звільнити off-line систему від перевантаження інформацією та техніками, методологіями і методами; дозволяють зберегти, закріпити старі методології та методи, а також трансформувати, розвинути й пристосувати їх до своїх вимог	Перевага надається не обсягу інформації, а її якості, особлива увага приділяється тому, щоб навчити людину шукати необхідну інформацію самостійно	Перевантажені інформацією і техніками, методологіями та методами; уже неспроможні зупинити процес втрати своїх засадничих методологій і методик
Комунікації	Розширюються	Ризоматичний пошук нових зв'язків відбувається постійно	Обнуляються, тобто взаємодія із живою людиною сходить нанівець
Стан	Формується мережа	Формується нова парадигма	Руйнується система
Концентрація	Увага	Постійне розширення меж людських	Увага концентрується на одному

нітивні здібності людини	концентрується на одному об'єкті приблизно 1,5 сек., людина втрачає здатність до зосередження і концентрування уваги на одному предметі	можливостей	об'єкті приблизно 14 сек., людина при цьому може читати, сприймати урок (45 хв.) або лекцію (1,5 год.), переглядати фільми тощо
Класифікація та характеристика виконавця	Ідентифікаційний тип особистості on-line; шизоїдний тип людини; людина-чойсер; людина-мережевик [4, с. 115-116]	Ідентифікаційний номадологічний тип особистості; атомарний тип людини; людина-навігатор; людина-понтіфік [4, с. 115-116]	Ідентифікаційний тип особистості off-line; людина-челенджер [4, с. 115-116]
Проблеми	Сучасні технології змінили комунікацію, співпрацю, навчання; знання знаходяться в мережах (on-line), спільнотах, а не лише на паперових носіях і в пам'яті людини (off-line); люди навчаються завдяки створенню та підтримці зв'язків з обзнаними людьми, тому багато видів неявної навчальної діяльності відбуваються поза стінами класних кімнат. З огляду на такі тенденції традиційні методи та прийоми не будуть ефективними у навчальному процесі	Створення суспільства знань і нового стандарту освіти Учень (Студент) має поповнювати свої знання і набувати вмінь під впливом інтересу та внутрішньої мотивації, а не отримувати велику кількість різної інформації під тиском необхідності складати іспити та тести Тенденції зміни традиційного предметного підходу різними видами самостійної, незалежної діяльності Учнів (Студентів), до метапізнання. Для розвитку цієї тенденції необхідне використання ІКТ та різноманітних креативних технологій у навчальному процесі	Класична модель освіти, яка ґрунтується на передаванні знань від Учителя (Викладача) до Учня (Студента), вичерпала себе Використання ІКТ у навчальному процесі має сенс тоді, коли буде змінено навчальні програми, методики та критерії оцінювання знань Учнів (Студентів). Причини обмеженого використання ІКТ в освіті: програми, методики, критерії оцінювання знань не відповідають рівню та швидкості розвитку сучасного суспільства, економіки, виробництва; некоректний вектор використання ІКТ у навчальному процесі; відсутність електронного інформаційно-навчального середовища; невідповідність Учителів (Викладачів); некомпетентність та ІК-неосвіченість керівників освітньої галузі
Сприймання інформації Учнем (Студентом)	Швидка реакція; нелінійний підхід; перевага надається графічним відомостям	Мобільні технології (Mobile Computing); відкритий контент (Open content); електронні книги (Electronic Books); доповнена реальність (Augmented reality); сенсорні інтерфейси (Gesture based computing); візуалізація даних та їх аналіз (Visual data analysis)	Звичайна реакція; лінійний підхід; уміння вдумливо читати
Опрацювання даних	Опрацювання відомостей, які надходять безперервно потоками; багатозадачність	Швидка обробка ризомної інформації; номадичний спосіб пошуку й опрацювання інформації Інформаційна грамотність: висока продуктивність праці; винахідливе аналітичне мислення; швидкий пошук та обробка інформації; ефективне спілкування; проактивне творче ставлення до справи; робота над проектами; робота у команді; розв'язання проблем; уміння брати відповідальність на себе; життєві компетентності; співпраця; комунікація; створення знань; використання ІКТ для розв'язання проблем	Опрацювання лінійного одинарного потоку; однозадачність
Взаємодія між Учителем (Викладачем) і Учнем (Студентом)	Налаштовані на співпрацю; постійно в контакті	Якісний е-контент: мультимедійний; інтерактивний; релевантний; вік, мова, культура; відповідає стандартам; персоналізований; соціальний (collaboration, sharing); on-line та off-line; розвиває навички та мислення	Конкурувальний; один
Сприможність до навчання Учителем (Викладачем)	Вчиться, граючись; багата фантазія; технологія – друг	Навчання для всіх, усюди та завжди: мобільне навчання; навчання в моделі 1:1; трансляція з одного на кілька пристроїв; динамічні матеріали; матеріали, створені Учителем (Викладачем), Учнем (Студентом) тощо; персоналізоване навчання; навчальні ігри та навчання під час гри; віртуальне репетиторство, коучинг; спільна робота у	Навчання та гра відокремлені; терплячий; реаліст; технологія - не друг. Щоб синтезувати off-line систему й on-line мережу, потрібно: ввести ІТ-стандарт (корпоративний, державний); розробити систему мотивації; впровадити систему

ачем) і Учнем (Студен том)		реальному часі за допомогою хмарних технологій; доступ до матеріалів за принципом «у будь-який час»; оцінювання в режимі реального часу; можливості управління та покращений захист; освітні сервіси [7]; дистанційне навчання; персоналізація; гейміфікація; інтерактивні підручники; навчання завдяки відеоіграм	підвищення кваліфікації; розробити методику - зміна парадигми; створити е-інформаційно-наукове відкрите середовище: контент, створений у сучасній формі, сучасними засобами, орієнтований на Веб 2.0 – на потреби користувача; створити інфраструктуру
-------------------------------------	--	--	--

Отже, як видно з таблиці, всі ці напрацювання мають на меті з'ясування пріоритетної та стратегічної мети освіти і виховання – формування самоорганізованого суб'єкта освітньої діяльності. Освіта – це процес споживання інформації, який має ціну та призначення, а відтворені знання мають сенс і цінність. Вони виробляються у діалоговому континуумі, в бінарній опозиції «суб'єкт – суб'єкт» освіти та виховання, де, з одного боку, чітко простежується призначення Вчителя (Викладача) (дані терміни вживаються у сучасній науковій літературі здебільшого як синоніми, хоча очевидна їх відмінність: «учитель» – термін, який частіше вживається у метафізичному сенсі, «викладач» – феномен більш високого порядку, в ньому є емоційна складова у формі переживання за свою роль у подальшому житті суб'єкта освіти та виховання, саме його бракує в якостях викладача як представника знання), з іншого – очікується результативність і якісність того, хто виступає в іпостасі іншого суб'єкта освіти та виховання. Ця якість якраз і є план творчого порядку, саме ті здібності, які актуалізуються в індивідуальних особливостях суб'єктів освіти та виховання. До них належать ерудиція, спостережливність, допитливість, воля, критичний склад розуму, працездатність, прагнення до самоосвіти та самовдосконалення, наполегливість у реалізації інтелектуальних планів, оригінальність та ініціативність, комунікативність та інформативність тощо.

Головною метою освіти та виховання сьогодні, якій підпорядкований їх зміст, є творення особливого суб'єкта – особистості, спроможної реалізувати себе за умов інтелектуально-творчої свободи шляхом розкриття особливих і неповторних якостей (творчих здібностей), детермінантою яких стає соціально та індивідуально значущий мотив і установка на самореалізацію. Для того, щоб це довести, розглянемо етимологію слова «освіта».

Слово «doctor», запозичене з латини, і російське слово та його західні відповідники означає аж ніяк не лікаря, а вчителя, викладача, наставника. Дієслово *doseo*, перекладається як «учити, навчати, сповіщати, повідомляти, пояснювати, викладати справу, готувати до театральної дії». Корінь цього слова –do- (або –da-) – **давати, дарувати, передавати знання**. Тобто освіта, як ми бачимо, вживається не на значення вченого ступеня, а як синонім слова «лікар», що вперше зустрічається у «Грамоті Владислава» (1387 р.) (там зазначено: «Докторъ Стославъ»). У 1499 р. фіксується народна форма «дохтор», у 1576 р. – «дох тур». [13, с. 216]. Потрібно зазначити, що людинотворчі процеси розглядає деонтологічний напрямок медичної етики. Термін «деонтологія» був уведений в першій половині XIX ст. англійським філософом-утилітаристом, засновником Лондонського університету Дж. Бентамом. Він вживав його для позначення теорії моральності в цілому. Свої погляди з цих питань він виклав у працях «Принципи моралі та законодавства» (1789); «Деонтологія, або наука про мораль» (1834). Деонтологія (від грецьк. *deon, deont* [os] – належне, *logos* – вчення) – це сукупність етичних норм, спрямованих на виконання медичними працівниками своїх професійних обов'язків [3, с. 109]. Але лікарі обмежують її зміст лише співвідношенням «лікар – пацієнт», тобто відносинами мікрорівня. Вони беруть до уваги **егогенію** – шкідливий вплив хворого на самого себе; **егрогеноію** – взаємовплив хворих один на одного; **ятрогеноію**, або ятрогенні захворювання (від грец. *iatros* – лікар + *gennaō* – створювати, виробляти) – психогенні розлади, які виникають як наслідок деонтологічних помилок медичних працівників – неправильних висловлювань або дій [2, с. 537] (зазначимо, що вперше це поняття ввів німецький психолог О. Бумке [O. C. Bumke] у 1925 р. у книзі «Лікар як наслідок душевних розладів» [15]). У Радянському Союзі терміном «деонтологія» став називати медичну етику академік М. Петров (1876 – 1964) – засновник онкології в СРСР. У книзі «Питання хірургічної деонтології» [9] він намагався привернути увагу людства до етичних проблем медицини, замінивши «буржуазний» термін «медична етика» на «радянський» термін «деонтологія». Тобто з вищезазначеного видно,

що діяльність лікаря (рос. «*образование*» чогось) спрямована на оздоровлення тіла людини шляхом попередження хвороб та їх лікуванням. Як зазначає Р. Пітерс, лікування охоплює таку систему процесів, які призначені для досягнення кінцевого позитивного результату, у цьому він вбачає що така спрямованість спостерігається і в освіті, при цьому він виокремлює деякі відмінності, що впливають із природи кінцевих очікувань лікаря та вчителя. Поняття «лікування» передбачає, що лікар спирається на певний стандарт, у той час як «освіта» не має подібного припущення. Це призводить до того, що кінцевий результат досить часто є невизначеним, консенсусу з цього приводу не існує тому, що є досить багато різних позначень цілей освіти, хоча при цьому є й певні обмеження. Таким чином освіта, долаючи власні кордони, стає дійсно безмежною [16]. Ми вбачаємо у лікувальному процесі подібність до освітнього.

Інше тлумачення терміна «освіта» дає В. Огнев'юк (від укр. «світло, світоч, свічадо» на противагу лат. «*os*» - кістяк, хребет, основа і «*vita*» - життя) [8, с. 3], потрактовуючи його як **процес, що дасть людині змогу розкрити свої приховані творчі здібності**. До речі, В. Поздняков зазначає, що «освіта передбачає роботу, яка спрямована на самого себе, адже шлях у світ є водночас і шляхом до себе, відкриттям себе, «вислуховування» своєї природи і духовності, відкриттям у собі нових сил, здібностей, відчуттів, переживань. Цей творчий акт має завершитися переструктуруванням наявного досвіду людини. Він можливий завдяки культурі, носієм якої є людина. Особливе місце в цьому процесі належить філософії як формі самопізнання культури, її світоглядної основи. Важливою є також і роль філософії як людинотворчого потенціалу освіти» [10, с. 12]. Тобто вони розглядають освіту як процес, що може надати людині можливість розкрити в собі творчі здібності.

Розглянувши вищенаведені тлумачення поняття «освіта», можна стверджувати, що дії лікаря спрямовані на оздоровлення тіла людини, при цьому розглядаються процеси егогенії, егрогогенії та ятропогенії, а дії Учителя (Викладача) – на душу (духовний світ людини), тому ми вважаємо за необхідне

розглядати освіту з подібних позицій, тобто у системах «Учитель (Викладач) – Учитель (Викладач)», «Учитель (Викладач) – Учень (Студент)» і «Учень (Студент) – Учень (Студент)». При цьому завданням освіти є не тільки трансляція знання, але й процес, спрямований на розкриття творчих здібностей людини, тобто формування самої себе. Тільки за цієї умови освіта і виховання постануть у новій якості та допоможуть висловити на засадах гуманізму і толерантності ставлення особистості до світу, природи, речей, культури, соціальних явищ, а також до самої себе та інших людей. У цьому світі особистість, маючи значний потенціал, постійно отримує нагоди прокладати власні шляхи, які, згодом, дозволять їй зробити своє життя повнокровним і гармонійним, усвідомити, що саме вона може залишити після себе у спадок.

Висновки. Таким чином, ми проаналізували сучасні інноваційні підходи? техніки, які використовуються у off-line освіті як системі й on-line освіті як мережі. Спільним для них всіх є: розвиток когнітивної сфери Учня (Студента) шляхом концентрування уваги на розгляді предмета дослідження, орієнтація на майбутнє; надання професійної підтримки, формування готовності самостійно робити вибір і, реалізуючи його, нести відповідальність за результат; підтримка мотивації, допомога у подоланні психологічних блоків і перешкод на шляху до мети; надання інформації щодо оформлення проблеми, визначення цілей, шляхів і засобів її досягнення, організація роботи учасників у групах; розвиток критичного мислення; візуалізація взаємозв'язків між причинами та наслідками; ранжування чинників за ступенем їх значущості тощо.

Отже, структура й сутність інноваційного потенціалу освітнього процесу вповні відповідає характеру і швидкості соціальних змін, які відбуваються у суспільстві, а також високим європейським стандартам підготовки конкурентоспроможних фахівців інноваційного типу.

Література:

1. Балик Н. Р. Активне навчання з використанням технологій Веб 2.0 : навч. посіб. / Н. Р. Балик, О. О. Лялик. – Тернопіль : Навч. книга – Богдан, 2009. – 88 с.

2. Большая медицинская энциклопедия / Гл. ред. Б. В. Петровский. – Изд. 3-е [В 30 т.]. – М.: Сов. энциклопедия, 1977. – Т. 28. – С. 537.
3. Большая медицинская энциклопедия / Гл. ред. Б. В. Петровский. – Изд. 3-е [В 30 т.]. – М.: Сов. энциклопедия, 1977. – Т. 7. – С. 109.
4. Ганаба С. О. Філософія дидактики: контексти, стратегії, практики : монографія / С. О. Ганаба. – Суми : Університетська книга, 2015. – 334 с.
5. Книш І. В. Впровадження сучасних інновацій та їх роль у становленні нової парадигми освіти / І. В. Книш // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди». Дод. 1 до вип. 37, т. 1 (69) : тематичний вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського простору». – К.: Гнозис, 2016. – С. 80-89.
6. Книш І. В. Освітні інновації у контексті становлення нової парадигми освіти / І. В. Книш // European humanities studies Education and Training. Т. II : Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти в Україні, Європі та світі. – Slupsk (Poland), 2016. – С. 4-15.
7. Морзе Н. В. Основні тенденції використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://leader.ciit.zp.ua/files/plan/2013/prez30.11.13.pdf>
8. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 448 с.
9. Петров Н. Н. Вопросы хирургической деонтологии / Н. Н. Петров. – 5-е изд., перераб. – Л.: Медгиз, 1956. – 64 с.
10. Поздняков В. М. Наука і освіта в ноосферній концепції В. І. Вернадського: Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.02 / Київський національний ун-т ім. Т. Шевченка / В. М. Поздняков. – К., 2006. – 19 с.
11. Рабинович Р. Тенденции в on-line образовании [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://theoryandpractice.ru/videos/1064-roman-rabinovich-tendantsii-v-onlayn-obrazovanii>
12. Рахмістрюк І Чи відбудеться революція в українській системі освіти? – Zn, ua. – 2015. – 16 січ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://gazeta.dt.ua/EDUCATION/chi-vidbudetsya-revolyuciya-v-ukrayinskiy-sistemi-osviti-.html>

13. Таранов П. С. 120 философов: Жизнь. Судьба. Учение. Мысли : универсальный аналитический справочник по истории философии : В 2 т. – Симферополь : «Реноме», 2005. – Т. 2. – 704 с.

14. Хмарні технології в навчанні // Інфосвіт : освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://infosvit.if.ua/hmarni-tehnolohiji-v-navchanni/>

15. Bumke O. Der Arzt als Ursache Seelischer Störungen, Dt sch. med. Wschr, 1925. – 230 p.

16. Martin J. R. The Ideal of the Educated Person / J. R. Martin // Educational Theory. — 1981 — Vol. 31. — P. 97– 109.

Статья отправлена: 10.03.2017 г.

© Книш І. В., Кочубей Н. В.